

L. REBREANU

ION

ROMAN

VOLUMUL I

GLASUL PĂMÂNTULUI

BUCUREȘTI
EDITURA ALCALAY & Co.

1920

CAPITOLELE:

- I ÎNCEPUTUL
- II SVÂRCOLIREA
- III IUBIREA
- IV NOAPTEA
- V RUŞINEA
- VI NUNTA
- VII VASILE
- VIII COPILUL
- IX SĂRUTAREA
- X ȘTREANGUL
- XI BLESTEMUL
- XII GEORGE
- XIII SFÂRŞITUL

CAPITOLUL I

INCEPUTUL

1.

Din șoseaua ce vine dela Cârlibaba, întovără-
șind Someșul ba în dreapta, ba în stânga până la
Cluj și chiar mai departe, se desprinde un drum
alb, mai sus de Arpadia, trece râul peste podul
bătrân de lemn, acoperit cu șindrilă mucegăită,
spintecă satul Jidovița și aleargă spre Bistrița,
unde se pierde în cealaltă șosea națională care co-
boară din Bucovina prin trecătoarea Bârgăului.

Lăsând Jidovița, drumul urcă întâi anevoie până
ce-și face loc printre dealurile strâmtorate, pe urmă
însă înaintează vesel, neted, mai ascunzându-se
printre fagii tineri ai Pădurii Domnești, mai popo-
sind puțin la Cișmeaua Mortului, unde picură yes-
nic apă de izvor răcoritoare, apoi cotește brusc
pe sub Râpele Dracului, ca să dea busna în Pri-
pasul pitit într'o scrântitură de coline.

La marginea satului te întâmpină din stânga o

Respect pentru oameni și cărti

cruce strâmbă pe care e răstignit un Hristos cu față spălăcită de ploi și cu o cununiță de flori veștede agățată de picioare. Suflă o adiere ușoară și Hristos își tremură jalnic trupul de tinichea ruginită pe lemnul măncat de carii și înegrit de vremuri.

Satul parcă e mort. Zăpușeala ce plutește în văzduh țese o tacere năbușitoare. Doar în răstimpuri făsie alene frunzele adormite prin copaci. Un fuior de fum albăstriu se căznește să se înnalte dintre crengile pomilor, se bălăbănește puțin ca o matahală amețită și se prăvale peste grădinile prăfuite, învăluindu-le într'o ceață cenusie.

În mijlocul drumului picotește câinele învățătorului Zaharia Herdelea, cu ochii întredeschiși, sufjând greu. O pisică albă ca laptele vine în vârful picioarelor, ferindu-se să nu-și murdăreasă labele prin praful uliței, zărește câinele, stă puțin pe gânduri, apoi își iușește pașii și se furiosează în livada îngrădită cu nuiele, peste drum.

Casa învățătorului este cea dintâi, tăiată adânc în coasta unei coline, încinsă cu un pridvor, cu ușa spre uliță și cu două ferestre care se uită tocmai în inima satului, cercetătoare și dojenitoare. Pe prichiciul pridvorului, în dreptul ușii, unde se spală dimineața învățătorul, iar după amiazi, când a isprăvit treburile casei, d-na Herdelea, străjuește o ulcică verzue de lut. În ogrădă, între doi meri tineri, e întinsă veșnic sfoara pe care acumă atârnă niște cămași femeiești de stambă. În umbra cămașilor, în nisipul fierbinte se scaldă câteva găini, păzite de un cocoș mic cu creasta însângerată.

Drumul trece peste părâul Doamnei lăsând în stânga casa lui Alexandru Pop-Glanetașu. Ușa e închisă cu zăvorul; coperișul de pae parcă e un cap de balaur; pereții spoiați de curând deabia se văd prin spăturile gardului.

Pe urmă vine casa lui Macedon Cercetașu, pe urmă casa primarului Florea Tăucu, pe urmă altele... Intr'o curte mare rumegă, culcate, două vaci ungurești, iar o babă săde pe prispă, ca o scoabă, prăjindu-se la soare nemîșcată, parc'ar fi de lemn...

Căldura picură mereu din cer, îți usucă podul gurii, te zugrumă. În dreapta și în stânga casele privesc sfioase din dosul gardurilor vii, acoperindu-și fețele subt streșinile știrbite de ploi și de vite.

Acum un dulău lățos, cu limba spânzurată, se apropie în trap leneș, fără țintă. Din șanț, dintră buruenile cărunțite de colb, se repede un cățel murdar, cu coada în vânt, Lățosul nu-l ieă în seamă ca și când i-ar fi lene să se opreasă. Numai când celalt se încăpăținează să-l miroase, îi arată niște colții amenințători, urmându-și însă calea cu demnitatea cuvenită. Cățelul se oprește nedumerit, se uită puțin în urma dulăului, apoi se întoarce în buruene unde se audă îndată un ronțăit căznit și flămând...

Deabia la cărciuma lui Avrum începe să se simtă că satul trăește. Pe prispă doi țărani îngândurați oftează rar cu o sticlă de rachiu la mijloc. Din depărtare pătrund până aici sunete de viori și chiruri...

2.

Duminică. Satul e la horă. Și hora e pe uliță din dos, la Todosia, văduva lui Maxim Oprea.

Casa vădanei este chiar peste drum de bisericuță veche, pleoștită și dărăpănată. Văduvia-i sărăcie lucie. Femeea a dat din rău în mai rău. Ce agonisește un cap de bărbat într'o viață întreagă,

L. REBREANU

I O N

ROMAN

VOLUMUL II

GLASUL IUBIRII

BUCUREŞTI

EDITURA ALCALAY & Co.

1920

CAPITOLUL VII**V A S I L E****1.**

— Când măriți o fată e parcă ță-ar arde casa! oftă Herdelea încheind socotelile nunții. Acu numai să fie cuminte și fericită l...

Casa părea pustie fără Laura. Toți vorbeau mereu de ea, ghiceau pe unde o fi ajuns și ce-o fi făcând, iar dăscălița și Ghighi lăcrămau când dădeau peste vre-un lucrușor rămas dela dânsa...

Viața însă își reluă chiar de-a doua zi mersul ei obișnuit, nepăsătoare nici de dureri și nici de bucurii. O scrisoare recomandată dela avocatul Lendvay vesti data licitației de care avea groază d-na Herdelea oricât îi explica Titu că e o simplă formalitate. Învățătorul, îngrijorat în taină ca și nevastă-sa și doritor de compătimire și încurajări care să-i risipească temerile, căută și găsi un priilej să povestească și lui Belciug toată încurcătura. Deși stăruia între dânsii răceala, amândoi se prefăceau că nu știu nimic, iar Herdelea trăgea nădejdea acum să-l înduioșeze și să netezească dru-

Respect pentru oameni și cărți

va trebui să se întoarcă pe jos în Armadia Ungurul urcă sprinten în cerdac, începând vorba din uliță :

— Norocul îmi ieșe 'n cale pretutindeni... Am isprăvit mai repede decât bănuiam, aşa că acum sper să fiu acasă în Bistrița la vremea prânzului. Nevastă-mea ține grozav la ora mesei și e încântată când mânăcăm împreună. Iată un mijloc ieftin de-a ferici o femeie !

D-na Herdelea cu Ghighi, auzindu-l, eșiră din salon. Lendvay, foarte reverențios, le întâmpină cu complimente la care însă, fiind spuse pe ungurește, dăscălița nu răspunse, ci se mulțumi să strângă din buze, cu o înfățișare jicnită, încât Herdelea se grăbi să observe, ca să nu se supere avocatul :

— Nevastă-mea nu știe ungurește...

— Aa ? Se poate ? Și cu toate astea ziarele d'voastră tipă ca din gură de șarpe că sunteți asupriți, terorizați, ungurizați... Interesant !... Ei bine, crezi d-ta că în Germania sau în Franța s'ar tolera un învățător al statului a cărui soție să nu cunoască limba oficială ? Nu ți-o spun ca o imputare, căci pentru mine politica nu există. Răspundeam însă unui coleg român care adineaori, în Armadia, se plângea că de pe acumă au început presiunile și samavolniciiile față de sărmanii români în vederea alegerii de deputat... Haha !... Foarte curios !...

Vorbea foarte repede, rotindu-și ochii ca un uliu, spre a nu-și neglijă între timp afacerile. Lui Belciug i se pără că avocatul vrea să-l lovească și pe dânsul, și răspunse românește, umflându-și gușa :

— Altele sunt împrejurările în Germania și aiurea, domnule avocat !... Noi aici suntem o națiune băştinașă, despăiată de drepturi și împovărată numai de datorii...

— Cine-i domnul ? întrebă Lendvay mirat și

atins că i s'a răspuns românește. Ce zice? Ce zice? adăogă apoi, deși înțelesese foarte bine.

Herdelea, înfricoșat să nu se învenineze lucrurile pe spinarea lui, căută și izbuti să schimbe vorba, și conduse pe Lendvay în odaia întâi unde erau două paturi lângă perete, o masă de sufragerie, o canapea de lemn, toate vechi și hodorogite.

— Aici n'avem nimic de seamă, nu-i aşa? zise avocatul trecând, fără să se opreasă, într'o odăită îngustă și lunguiată, cu o fereastră spre uliță și un geam spre grădină. Va să zică să începem aici!... Începem, stimate domn! strigă către copistul care se aşeză ursuz la biuroul lui Herdelea și scoase dintr'o geantă roasă niște hârtii.

Din mobila împriținată, aici se afla o masă lăcuită, cu picioarele strunguite, acoperită cu o față tricoloră, lucrată de însăși d-na Herdelea pe când era fată, și un pat frumos, perechea celui din saloan în care dormiseră fetele.

Până să-și aranjeze copistul hârtiile, avocatul se uită bănuitor la Belciug care zâmbea blajin și speriat puțin de privirile dușmănoase ale dăscăliței din odaia dintâi.

— Amator, amator? întrebă deodată Lendvay ironic.

— Și prieten! murmură preotul.

— Desigur, prieten care cumpără ce poate dela prietenii în nevoie! făcu avocatul disprețuitor, și apoi, întorcându-se spre copist: Ei, merge?

— Gata... Va să zică avem... — mormăi funcționarul întrebător.

— Masa și patul — sfârși Herdelea puțin răgușit și cu ochii la Lendvay ca și când i-ar aştepta aprobarea.

— Una masă de nuc, douăzeci și trei coroane! citi copistul din hârțoagele lui, cu glas mai răspicat. Dă cineva mai mult?

— Douăzeci și patru ! zise avocatul, făcându-i semn să scrie.

Belciug însă se apropiă de masă, ridică fața, o pipă și apoi rosti candid :

— Douăzeci și şase!

Toate privirile îl izbiră ca niște săgeți, iar d-na Herdelea, în cealaltă odaie, bolborosi ceva, roșindu-se. Lendvay, după o clipă de șovăire, strigă :

— Treizeci !

— Treizeci și două ! zise preotul cu ochii lipiți pe masă.

— Depuneți banii imediat, nu-i aşa ? bufni acumă avocatul întărătat.

— Da, da, firește — făcu Belciug scoțând portofoliul din reverenda boțită.

— Atunci eu renunț ! spuse Lendvay strângând din umeri cu o privire nedumerită spre Herdelea care, uluit și spăimântat, avea fața strâmbată de un surâs amar...

Preotul stătu până la capăt, ca o amenințare, pipăind și ciocănind toate mobilele, dar fără să se mai amestece. Când se sfârși, avocatul puse pe Herdelea să iscălească polițele și plăti copistului diurna cuvenită.

— Cel puțin de-aci înainte să fii exact cu ratele, domnule Herdelea ! zise strângându-i mâna. E păcat de cheltueli, deși partea leului o bag eu în buzunar... Ei, la revedere ! Bună ziua, doamnă, și-mi pare rău că nu știu românește ! râse apoi către învățătoarea care, întepând cu o privire furioasă pe Belciug, răspunse :

— Mai bine să nu știi românește și să fii om de treabă !

— Ce zice, ce zice ? întrebă avocatul pe Herdelea eșind însă fără să mai aștepte tălmăcirea.

In cîndac preotul se despărți de învățător zicându-i încet :

— Apoi mâine o să viu să-mi iau masa, Zaharie...